

Landbruksdirektoratet

Deres referanse: 23/ 34596-1

Oslo, 15. mai 2023

Høring - forslag til endring av forskrift om satser i prisutjevningsordningen for melk og satser for produksjonsfløte og tilvirkningsverdi på smør

Synnøve Finden mener:

- Det er foretatt en omfattende utredning av de konkurransefremmende tiltakene i Prisutjevningsordningen i 2022. Disse kan ikke sees isolert fra resten av ordningen, og det må gjennomføres en helhetlig gjennomgang av totaliteten i PU.
- De totale inntektene til PU faller og ensidig svekkelse av de konkurransefremmende tiltakene for å bedre finansiering i PU-ordningen vil være sterkt konkurransevridende til de uavhengige meierienes ulempe.
- Det bør umiddelbart gjeninnføres avgift på prisgruppe 1. Da denne ble fjernet i 2016 var avgiften på yoghurt 1 kr. En sats på 1 kr ville generert 163 mill. i inntekter til PU-ordningen i 2023/24, om det prognostiserte volumet legges til grunn. En sats på kun 25 øre ville generert 40 millioner kr. Dette ville styrket økonomien i PU-ordningen betraktelig, skapt rom for å styrke de konkurransefremmende tiltakene og i større grad skjermet ost i fra importkonkurranse.

Landbruksdirektoratet prognostiserer en redusert meierileveranse av ku- og geitemelk i 2023/24. Totalt forventes en meierileveranse på 1396 mill. liter, noe som utgjør en nedgang på ca 6 prosent sammenlignet med foregående år. Det fallende melkevolumet fører til en økt belastning per liter melk i PU-ordningen med 5,5 øre. Den langsiktige trenden med fallende drikkemelkkonsum fortsatte i 2022, og det samlede volumet falt i snitt 2 prosent årlig fra normalåret 2019.

Et økt økonomisk press på PU-ordningen løses ikke ved å kutte i de uavhengige meierienes berettigede rammebetingelser; de konkurransefremmende tiltakene. Samlet sett bør PU-ordningen innrettes slik at den bidrar til økt samlet melkeforbruk. Dette oppnås gjennom konkurranse på like vilkår aktørene imellom, slik at innovasjon fører til bedret produktmangfold og økt forbruk.

Relatert til satsene på høring, kan inntektssiden i ordningen styrkes gjennom økte avgifter på varetyper som er lite prissensitive, som drikkemelk. Samtidig bør avgiften på yoghurt gjeninnføres. Da denne avgiften ble fjernet, i 2016, var inntektene i PU langt høyere enn de er nå. Det fremstår mer uhensiktsmessig med fravær av avgift på denne prisgruppen for hvert år som går med fallende inntekter til ordningen. Yoghurt er et produkt som tåler en avgiftsbelastning og som ikke opplever fallende forbruk, slik drikkemelk gjør.

Synnøve Finden er av den oppfatning at endringene som ligger inne vil medføre at konkurransekraften til modne guloster til dagligvare relativt sett svekkes. Den marginale økningen for ost dagligvare er for lav til å påvirke etterspørselen og tilskudd til industriost foreslås svekket ytterligere etter den store reduksjonen i 2022. Dette må vurderes opp mot faren for økt importkonkurranse.

Økningen i innfrakt på 20 millioner som tilfaller Tine/ Norsk melkeråvare, øker den største posten på utgiftssiden i ordningen, slik at den nærmer seg en halv milliard. Innfrakten må også bære noe av utfordringene svekket inntektsside gir, gjennom ikke fullt ut å belaste ordningen med den historisk høye økningen i Tines kostnader fra 2021 til 2022. Transportpriser øker ikke i samme grad i 2023.

Konkrete kommentarer til prisgruppene:

Prisgruppe 1 – Historisk sett har denne prisgruppen vært en prisgruppe som har sørget for inntekter til ordningen. Satsen ble i 2016 satt til null. Dette er en prisgruppe som tåler avgiftssats, og vi kan ikke se at premisene for satsfastsetting til null i 2016 skal innebære en permanent nullsats for gruppen. Dersom det hadde vært LMDs intensjon, burde produktene i prisgruppe 1 vært tatt ut av PU-ordningen.

En svekket inntektsside i ordningen tilsier at prisgruppen igjen må bidra til finansieringen. Synnøve Finden foreslår at avgiftssatsen økes med 25 øre til 0,25 kr/liter fra 1. juli 2023. Det vil ifølge volumene som legges til grunn, øke inntektssiden med 41 millioner. I 2016 var satsen 1 kr, og Synnøve mener satsen gradvis bør tilbake mot dette nivået. En avgift på 1 kr ville i 2023/24 generert en inntekt på 163 millioner til ordningen.

Prisgruppe 2 – Landbruksdirektoratet foreslår endringer fra 2,05 til 2,09. Synnøve mener prisgruppen tåler en høyere økning. Konsummelk har ingen importkonkurransen. Den møter økt konkurranse fra andre typer drikker, men ikke på pris. Drikkemelk er et av de minst prissensitive produktene blant mat- og drikkevarer.

Prisgruppe 3 – Landbruksdirektoratet foreslår endringer fra -0,19 til -0,21 kr/ liter. Deler av begrunnelsen er svekket etterspørsel. 2 øre endring er for lite til å øke etterspørselen.

Scandza og Synnøve Finden foreslår at tilskuddet økes med 6 øre til - 0,25 kr/liter fra 1. juli 2023. For å bedre likviditet i ordningen ble tilskuddet redusert med hele 12 øre, fra - 31 øre, i 2022. Da det nå ikke er behov for ytterligere likviditetsbedring, mener Synnøve et tilskudd på - 25 øre er rimelig for å få tilbake noe av den tapte konkurransekraften.

Prisgruppe 4 – Landbruksdirektoratet foreslår endringer fra -0,80 til -0,76. Dette kan åpne opp for store volumer av import til industrien, og det er et hensyn som må vurderes opp mot tilskuddsendringen.

Synnøve Finden fastholder og understreker at hele PU-ordningen må gjennomgås med et helhetlig blikk på finansiering og balanse på utgiftssiden mellom de ulike postene. En enda tydeligere sammenheng mellom priselastisitet på produktene og nivået på avgiftene, vil bidra til å optimalisere et samlet avgiftsnivå.

De konkurransefremmende tiltakene i PU -ordningen bør styrkes for å sikre innovasjon og økt melkeforbruk som resultat av sunn konkurranse. Går samlet melkeforbruk fra norske bønder opp, sikres finansiering og formål med ordningen i fremtiden.

Vennlig hilsen

Sofie Oraug-Rygh

Scandza/ Synnøve Finden